

Қишлоқ Худудларини Барқарор Ривожлантиришнинг Ўзига Хос Хусусиятлари

Rustamova Faridakhan Anvarjonovna

Andizhan Region Izboskan District 1-Number Vocational Vocational School Senior Teacher
of Economics

Abstract:

Давлатлар ва уларнинг худудларини, шу жумладан қишлоқларни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг жаҳон тажрибаси ижтимоий-иқтисодий ривожланиш ва ижтимоий-сиёсий барқарорликни таъминлашда кичик бизнес соҳасининг аҳамияти ва роли жамиятда юксаклигининг ёрқин далили ва тасдиғидир. Дунёнинг деярли барча иқтисодий ривожланган мамлакатларида ушбу сектор ўрта синфни ифодалайди, бу бутун миллий иқтисодиётнинг ва маҳаллий даражадаги иқтисодиётнинг барқарор ривожланиши учун асосдир, чунки у бозорни товарлар ва хизматлар билан таъминлаш, янги иш ўринларини яратиш ва ишсизликни камайтиришга ҳисса қўшадиган етакчи сегментдир.

Keywords: давлат сиёсати, кичик бизнес, қишлоқларда тадбиркорлик, тартибга солишнинг жаҳон тажрибаси, қишлоқ хўжалигини ривожлантириш.

INTRODUCTION.

Қишлоқдаги кичик тадбиркорлик ижтимоий-иқтисодий муаммоларни, хусусан, аҳоли бандлигини таъминлаш, аҳоли даромадларини ошириш, ишлаб чиқариш номенклатурасини кенгайтириш, фаолиятни диверсификация қилиш ва худудий ихтисослашувни кенгайтириш, инновацион технологияларни жорий этиш жараёнини жадаллаштириш, ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш, ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш каби муаммоларни ҳал этишга қодир. пировард натижада қишлоқ худудларини ривожлантиришга ёрдам берадиган рақобат даражаси.

Давлат сиёсатини ташкил этиш функциясига келсак, қишлоқ жойлари ва унинг тадбиркорлик секторининг инвестицион жозибадорлигини оширишни тартибга солишнинг иккита асосий ёндашуви ҳақида гапириш керак:

- биринчиси - институционал ва ҳуқуқий асослар билан таъминланган усуллар ва воситалар. мамлакат (Европа Иттифоқи, Канада, Туркия);
- иккинчи – кичик бизнесни ривожлантириш лойиҳаларини амалга ошириш (АҚШ, Мексика, Янги Зеландия). Таъкидлаш жоизки, кичик бизнесни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш ва ривожлантиришнинг Европа модели минтақалаштириш жараёнларининг элементи бўлган кўп босқичли тузилишга эга.

Юқори (миллатдан юқори) даражада кичик бизнес секторини қўллаб-қувватлаш Европа Иттифоқи (хусусан, Европа Комиссияси) томонидан амалга оширилади, давлат даражасида ушбу вазифаларни амалга ошириш ташаббуси билан вазирликларга юкланади. давлат томонидан қўллаб-қувватланадиган ҳар бир йўналишда алоҳида инфратузилма яратилган.

Умуман олганда, миллий ва минтақавий даражалар ўртасида ваколатларни қайта тақсимлаш шундай амалга оширилмоқдаки, республика миқёсида фақат умумий характердаги масалалар қолсин, тадбиркорликни ривожлантиришнинг асосий йўналишлари белгилансин, ривожланмаган тармоқлар ва тушкунликка тушган ҳудудлар муаммолари ҳал қилинади, қолган масалалар маҳаллий ваколатларга киради.

АҚШ ва ЕИ сиёсатининг асосий фарқи шундаки, Европа Иттифоқида қишлоқ жойларда кичик бизнесни ривожлантириш йўналишлари ягона аграр сиёсат доирасида белгилаб қўйилган бўлиб, унинг таркибий қисми барқарор ривожланишдир. АҚШда ҳам асосий йўналишларга эътибор қаратилмоқда, аммо улар қонунчиликда қишлоқни ривожлантириш ва қишлоқларни иқтисодий ривожлантириш дастурлари сифатида белгиланмаган.

Европа Иттифоқи ва АҚШда таҳлил қилинаётган соҳадаги давлат сиёсатининг бошқа умумий хусусиятлари куйидагилардан иборат:

- дастурлар субъектларига ягона сиёсат доирасидаги йўналишлар ёки турли бўлимларнинг дастурлари рўйхатидан энг кўп бўлганларини танлаш ҳуқуқини бериш. муайян ҳудуднинг қишлоқ жойларини ривожлантиришга ҳисса қўшиш;
- маҳаллий ўзини ўзи бошқариш органларига нафақат қишлоқ ҳудудларини ривожлантириш дастурларини амалга ошириш бўйича кенг ҳуқуқлар, балки молиявий воситалар тўплами: тадбиркорликни ривожлантириш учун аҳолига тўғридан-тўғри тўловлар, грантларни қўллаб-қувватлаш дастурларини қўллаш орқали тегишли молиявий ёрдам ҳам берилади. кичик тадбиркорлик субъектларининг истиқболли ижтимоий-иқтисодий инвестиция лойиҳалари, кредитлар, кредитлар бўйича кафолатлар, солиқ имтиёзлари, уларни қўллаш шартлари аниқ кўрсатилган ҳолда техник кўмак.

Европа Иттифоқи кичик бизнесни қўллаб-қувватлаш бўйича махсус сиёсат ишлаб чиқиш зарурлигини тан олди. Унинг устувор мақсадлари миллий кичик корхоналарнинг халқаро рақобатбардошлигини ривожлантириш, янги иш ўринларини яратиш, кичик корхоналарнинг иқтисодий ўсиши, инновацион фаолият, технологиялар трансфери ва бошқалар эди.

Европа Иттифоқига аъзо давлатлар қишлоқ аҳолисининг улуши 45 дан 61% гача. Ана шу жиҳатларни инобатга олган ҳолда Европа давлатларида қишлоқ ҳудудларини иқтисодий ривожлантириш ва кичик бизнесни қўллаб-қувватлаш бўйича комплекс дастурларни амалга ошириш тўғрисида савол туғилди. Европа Иттифоқи мамлакатларида қишлоқ жойларида кичик бизнесни қўллаб-қувватлаш тизимини шакллантириш консалтинг ёрдами ва шахсий бизнесни юритиш асосларини ўқитишни ташкил этишдан бошланади. У кичик фирмаларга йирик корпорацияларнинг технологик ва тижорат “ноу-хау”ларидан фойдаланиш, ўз якуний маҳсулотини ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш ва катта иқтисодий мустақилликка эришиш имконини беради.

Шу билан бирга, Европа Иттифоқи мамлакатларида кичик бизнесни, хусусан, қишлоқ жойларида бир-биридан фарқ қилувчи ва муайян хусусиятларга эга бўлган кичик бизнесни қўллаб-қувватлашнинг табақалаштирилган ёндашувларини топиш мумкин. Шундай қилиб, айрим мамлакатларда кичик ва ўрта бизнесни молиялаштиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Буюк Британия ва Голландия каби баъзи давлатлар асосан кредит кафолатларини тақдим этишга эътибор қаратадилар, лекин Европа Иттифоқининг аксарият давлатлари субсидиялар механизми ёки инвестициялар, имтиёзли кредитлар ёки грантлар учун солиқ имтиёзлари механизми орқали кичик ва ўрта бизнесни қўллаб-қувватлаш учун махсус захиралар яратадилар.

Кичик бизнес вакиллариининг асосий фондларига инвестиция киритиш рағбатлантирилмоқда. Европа Иттифоқи мамлакатларида кичик бизнесни

ривожлантиришни давлат томонидан тартибга солиш учун молиявий ресурслар бунинг учун этарли бюджет имкониятларига эга бўлмаган мамлакатлар учун махсус ажратилади¹.

Шу билан бирга, молиялаштириш бир вақтнинг ўзида чекка, чекка ва қишлоқ жойларга хос бўлган бошқа воситалар билан қўллаб-қувватланади, хусусан, бизнесни солиққа тортиш тизимидаги имтиёзлар (Франция) ёки тўғридан-тўғри қишлоқ микрофирмалари вакиллари учун ихтисослаштирилган имтиёзлар (АҚШ, Буюк Британия). Бундай тизимлар, шунингдек, қишлоқ жойларда тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантиради, чунки улар чекланган ресурслар шароитида дастлабки босқичларда тадбиркорлик фаолияти жараёнини соддалаштиради.

Францияда турли бизнес микёслари ва турли хил иктисодий фаолият турларига эга бўлган субъектлар учун табақалаштирилган фискал тизимлар мавжуд. Англияда 14,9 минг фунт стерлинггача бўлган даромадга эга бўлган кичик бизнес субъектлари ўз активлари микдори, операцион капитали ва бошқа баъзи хусусиятлари ва ўз фаолияти шартлари тўғрисида ҳисобот беришлари шарт эмас. Швецияда қишлоқ ва бошқа ҳудудларда кичик бизнес соҳасини ривожлантиришни тартибга солувчи махсус фискал шартлар жорий этилмаган².

Полша Республикасининг қишлоқ ҳудудларини ривожлантириш миллий дастури бошқа Европа мамлакатларига нисбатан анча катта бюджетга эга - 13,5 миллиард евро. Шунга қўра, манбада таъкидланганидек³, "...унинг ташкилий-ташкилий имкониятлари ҳам кенгрок бўлиб, қуйидагиларни ўз ичига олади:

фермер хўжаликларини ривожлантириш (майда фермер хўжаликларини модернизация қилиш, ёш фермерларни, замонавий ва рақобатбардош фермер хўжаликларини қўллаб-қувватлаш);

билим ва инновацияларга сармоя киритиш, қишлоқ хўжалиги консалтинги; табиий ресурслардан мувозанатли фойдаланиш (тупроқ, сув ресурсларини муҳофаза қилиш, анъанавий богълар ва мевали дарахтларнинг навларини; чорва молларининг маҳаллий зотлари ва қишлоқ хўжалиги экинлари навларини муҳофаза қилиш);

22 минг янги иш ўрни яратиш, қишлоқларда турмуш шароитини яхшилаш, қишлоқ хўжалиги ва маҳаллаларни ҳудудий мутаносиб ривожлантириш. Кичик бизнеснинг салоҳиятини рўёбга чиқаришга доир давлат сиёсатини қўллаб-қувватлашнинг жаҳон тажрибасининг хусусиятларини хусусиятлар доирасида 1-жадвалда умумлаштирамиз.

1-жадвал. Қишлоқда кичик тадбиркорликни ривожлантиришни давлат томонидан тартибга солишнинг жаҳон тажрибасини умумлаштириш натижалари

Бошқарув функциялари	Жаҳон тажрибасининг хусусиятлари	МП ривожланиш даражаси паст бўлган иктисодиётларда амалга оширишнинг ўзига хос хусусиятлари
Таҳлил	Иктисодиёт вазирлиги тизимидаги субъектларнинг туманлар, кичик шаҳарлар, қишлоқлар даражасидаги ҳолати ва ривожланиш тенденцияларининг ҳар томонлама ва ҳар томонлама статистик кузатувини	Давлат сиёсатини амалга ошириш мониторинги ва унинг самарадорлигини баҳолаш имконини берувчи чора-тадбирларни амалга ошириш устувор вазифа

¹ https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/2695/1/Kyp_Article_HNU.pdf.

² Актцз солиғини тўлаш бўйича Европа Иттифоқи директиваларининг асосий коидалари: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0109697-04>.

³ Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Вазирлиги 2014-2020.: <http://www.minrol.gov.pl/pol/Wsparcierolnictwa/PROW-2014-2020>

	ўтказиш;	ҳисобланади
Режалаштириш	истикболлар, шунингдек, бизнесни ривожлантиришдаги тўсиқлар бўйича даврий социологик ва эксперт сўровлари	Дастурларни уйғунлаштириш ва “қаттиқ” чора-тадбирлар улушини ошириш орқали уларнинг самарадорлик даражасини ошириш зарур.
Ташкилот	Ўзаро келишилган миллий, минтақавий ва маҳаллий дастурларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш:	Қишлоқ жойларда қишлоқларни ривожлантириш бўйича давлат сиёсатининг ўрта муддатли уфқининг йўналишлари
Регламент	кичик бизнесни ривожлантириш;	Қишлоқда қишлоқ ҳудудларини ривожлантириш давлат сиёсатининг иқтисодий механизмининг асоси (этакчи воситалари) бўлиши лозим бўлган чора-тадбирлар
Бошқарув	қишлоқ ҳудудларини ривожлантириш;	Қишлоқ жойларда қишлоқ ҳудудларини ривожлантириш бўйича давлат сиёсатини амалга оширишнинг дастлабки босқичида институционализацияси амалга ошириладиган стратегик йўналишлар

Аммо бу лойиҳани ресурслар билан таъминлашнинг ташқи манбаларидан фойдаланишни истисно этмайди. Бешинчидан, лойиҳа ечимларини институционаллаштириш, биринчи навбатда, лойиҳаларни амалга ошириш ва бошқариш функцияларини кейинчалик маҳаллий маъмурият ва ҳокимият органларига, олинган самараларни микро даражада - кичик бизнес вакилларига бериш орқали.

Дунёнинг иқтисодий ривожланган мамлакатларидаги тегишли тажрибага оид келтирилган ва бошқа маълумотлар қуйидаги асосий фикрларни айтишга имкон беради. Биринчидан, бу тизимли. Кичик бизнес субъектларининг аҳоли бандлиги ва даромадларини қўллаб-қувватлаш борасидаги ҳар қандай таклифи иқтисодий ва ижтимоий нуктаи назардан ҳар томонлама асосланади.

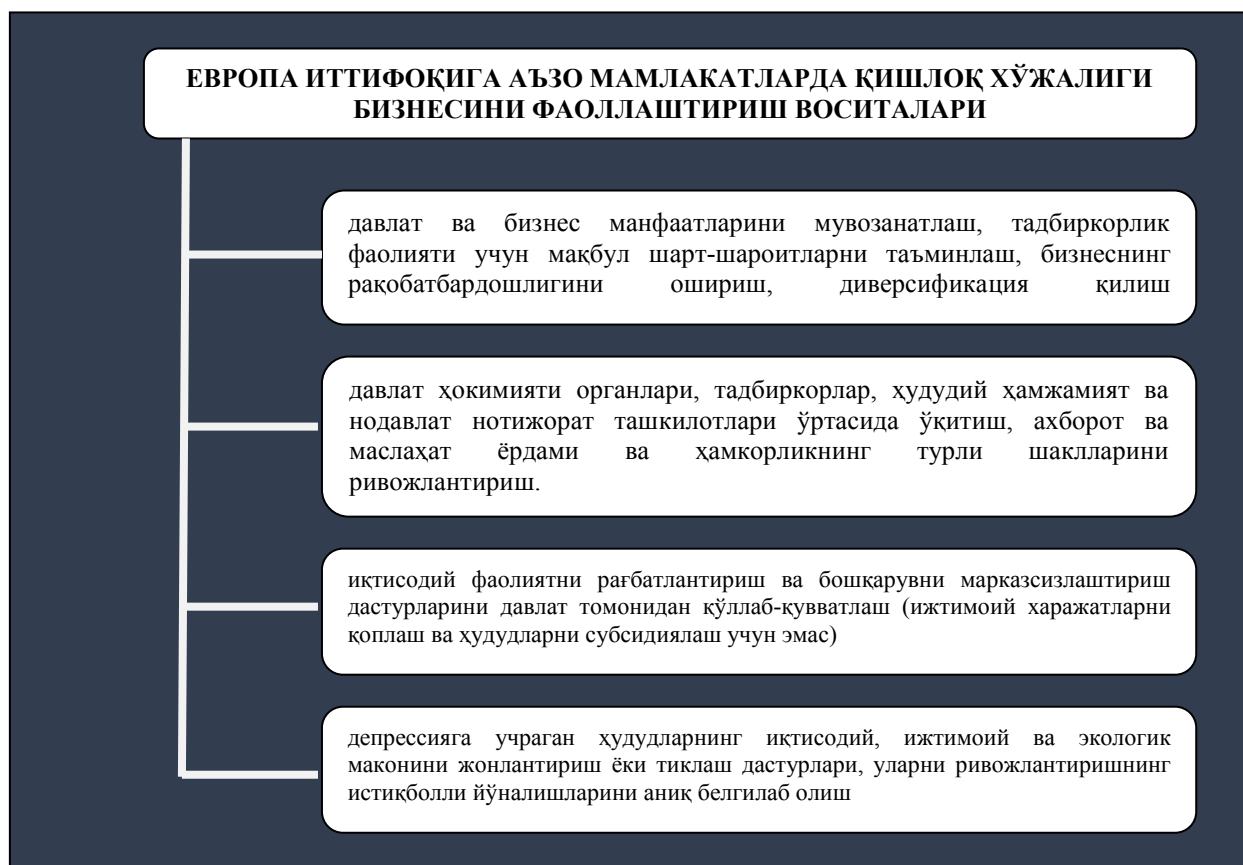
Бандлик ва даромадлар муаммоларини ҳал қилиш бошқа минтақавий муаммоларни баргараф этиш ва бутун қишлоқларни иқтисодий ривожлантириш билан боғлиқ. Иккинчидан, ошқоралик - давлат томонидан тартибга солишни режалаштиришнинг асосий қоидаларини асослаш жараёнида маҳаллий жамоатчилик вакиллари жалб этилади, қўйилган ва ҳал этилган муаммолар оммавий ахборот воситаларида, қишлоқ фуқаролар йиғинларида, турли мулоқот тадбирларида, йиғилишларда ҳар томонлама муҳокама қилинади. аҳоли.

Ушбу муҳокамалар якунида лойиҳага тузатишлар киритилади. Учинчидан, аҳолининг кенг иштироки – лойиҳаларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш жараёнида аҳоли бандлигини таъминлаш ва даромадларини оширишнинг энг самарали йўллари, ўзига хос хусусиятлари бўйича кичик бизнес соҳаси вакилларининг билим, тажриба ва

имкониятларидан максимал даражада фойдаланилмоқда. турли ижтимоий гуруҳларнинг иқтисодий ва ижтимоий хулқ-атвори ҳисобга олинади ва уларнинг манфаатлари мувозанати таъминланади.

Тўртинчидан, маҳаллий ресурслардан фойдаланиш – Европа мамлакатларида лойиҳа мақсадларига эришиш, биринчи навбатда, янги фермер хўжаликларини ривожлантиришнинг барқарор механизмларини яратишда биринчи даражали аҳамиятга эга бўлган маҳаллий молиявий, моддий-техника, меҳнат ресурсларини сафарбар этиш орқали таъминланади. ва ишлаб чиқариш, хизмат кўрсатиш соҳасидаги кичик корхоналар.

Жаҳон тажрибаси шуни кўрсатадики, давлат қўллаб-қувватлаши қўллаб-қувватлаш даражасига (макро ва микро-даража) қараб фарқ қилиши мумкин; амалга ошириш шартлари бўйича (қисқа муддатли, ўрта ва узоқ муддатли); таъсир табиати бўйича (тўғъридан-тўғъри, билвосита); универсаллиги бўйича (танлаб, горизонтал); қўллаб-қувватлаш объектлари бўйича (турли мулкчилик ва ташкилий-ҳукукий шаклдаги корхоналар, иқтисодий фаолият турлари, инновациялар, экспорт фаолияти, инфратузилма объектлари ва бошқалар). Ёрдам воситаларига грантлар, субвенсиялар, кредит фоизларини қоплаш, давлат харидлари, имтиёзли солиққа тортиш, кредит кафолатлари ва бошқалар кирази⁴.

1-расм. Европа Иттифоқи аъзо мамлакатларда тадбиркорликни ривожлантиришнинг асосий воситаларини тизимлаштириш⁵

Хорижий, хусусан, Европа тажрибасини тизимлаштириш ва тўплаш бизга дунёнинг аксарият мамлакатлари учун қишлоқ жойларда тадбиркорликни ривожлантиришнинг умумий рағбатлантирувчи омиллари эканлигини айтишга имкон беради:

1) қийин рақобат шароитида қишлоқ ҳудудларини глобал жаҳон иқтисодиётига босқичма-босқич интеграциялаш;

⁴ Прутська О. О., Ярова О. М. Державна підтримка підприємницької діяльності в аграрному секторі України. 36. наук. праць ВНАУ. 2013. № 1 (76). С. 112–122.

⁵ Муаллиф ишланмаси

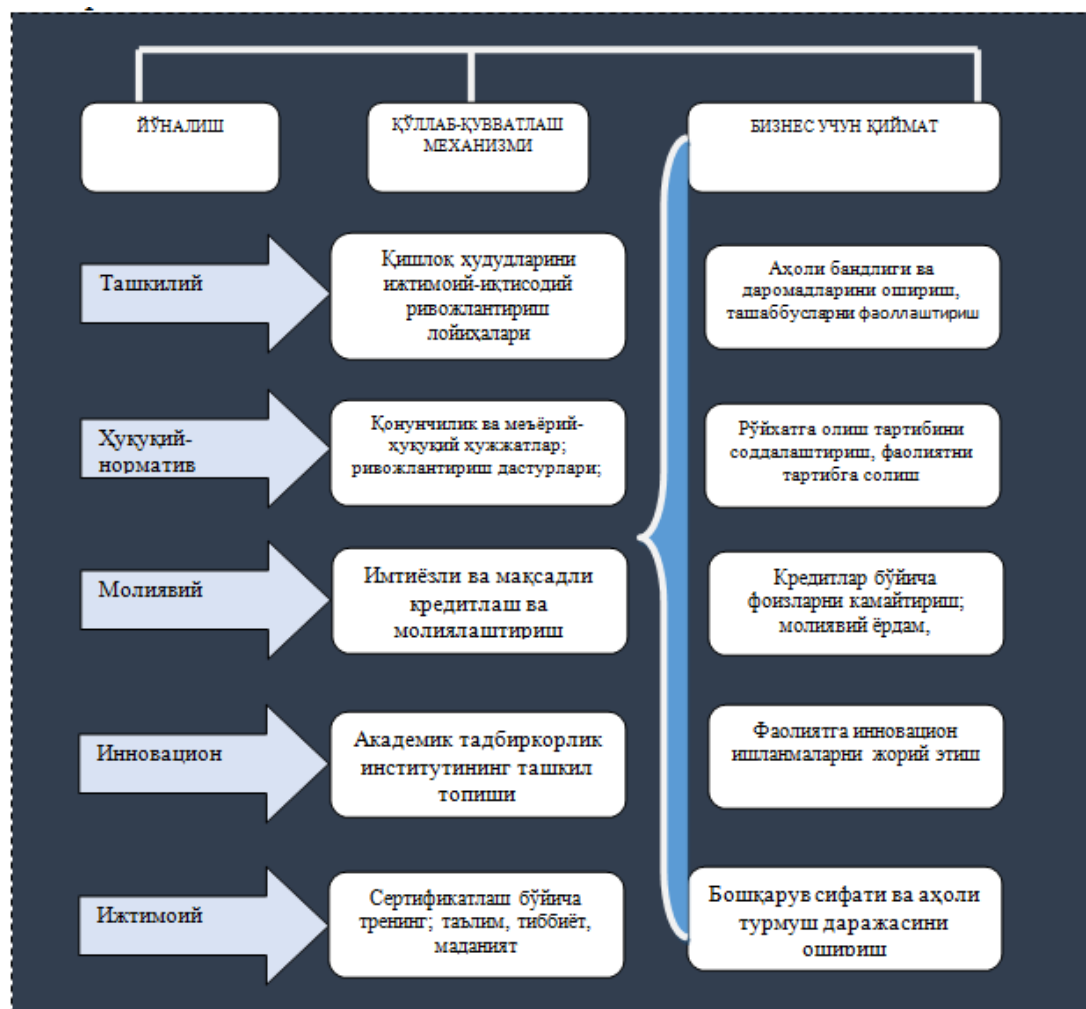
2) қишлоқ хўжалигининг қишлоқ жойларида ишлаб чиқариш тармоғи сифатидаги ролининг доимий равишда заифлашиши, бу бир вақтнинг ўзида тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш ролининг ошиши ва қишлоқнинг ижтимоий-иқтисодий ўзгаришлари билан бирга келди;

3) оилавий ресурсдан фойдаланиш интенсивлиги;

4) фермер хўжаликлари кооперацияси тамойилларининг ўзгармаслиги ва унинг янада кенг тарқалиши;

5) молиявий ва технологик инновацион ёрдам кўрсатишнинг барқарорлиги ва адолатлилиги. Европа Иттифоқиға аъзо мамлакатларда тадбиркорлик фаолиятини шакллантириш ва ривожлантириш Украинадаги тадбиркорлик тузилмаларини ривожлантиришнинг мавжуд асосларига нисбатан сезиларли иқтисодий ва ижтимоий афзалликларға эға. Тадқиқот Европа Иттифоқиға аъзо давлатларнинг қишлоқ жойларида тадбиркорликни фаоллаштириш воситаларини тизимлаштиради (1-расм).

Шуни таъкидлаш керакки, тадбиркорлик фаолияти давлат ҳокимияти ва маҳаллий ўзини ўзи бошқариш органлари билан мажбурий ўзаро ҳамкорликни ўз ичига олади. Бундай ҳамкорлик бир қатор ўзига хос хусусиятларға эға бўлган алоҳида механизм доирасида амалға оширилиши керак. Асосий иқтисодий дастакларни жалб қилиш нуқтаи назаридан унинг йўналишлари, механизмлари ва тадбиркорлик учун аҳамияти 2-расмда келтирилган.

2-расм. Қишлоқ жойларда тадбиркорлик субъектларининг давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари ва маҳаллий ўзини ўзи бошқариш органлари билан ўзаро ҳамкорлиги механизмини шакллантириш йўналишлари⁶

⁶ Муаллиф ишланмаси

Қишлоқ аҳолисини яхлит ижтимоий-иқтисодий жараён сифатида тадбиркорлик типигаги тузилмаларни яратишга жалб этиш жараёни самарали тадбиркорлик стратегияларини ишлаб чиқишдан иборат бўлиб, улар иқтисодий ривожланишнинг янги моделини шакллантиришда асосий ўринни эгаллаши керак. Инкироздан кейинги тикланиш ва Европа интеграцияси устуворликларини амалга ошириш. Белгиланган вазифани амалга ошириш учун аввало, ички истеъмол ва инвестиция талабини жонлантиришга ҳаракат қилиш зарур. Талабнинг алоҳида таркибий қисмларининг мутаносиб ривожланишини таъминлаган ҳолда, иқтисодий ўсиш учун ички бозор салоҳиятини очишнинг тез ижобий таъсирига эришишга ёрдам берадиган йўналишларга устувор аҳамият берилиши керак⁷.

REFERENCES

1. Asaul A. N., Voynarenko M. P., Erofeev P. Yu. Organization predprinimatelskoy deyatel'nosti / pod ed. A. N. Asaula. Saint Petersburg: Humanities, 2004. 448 p. URL: http://www.aup.ru/books/m213/2_2.htm.
2. Cantillon R., Beighton A. Esse o prirode trgovli v obshchem plane: 25 klyuchevykh knig po ekonomike. Chelyabinsk: Ural LTD. 1999. 559 p
3. Kupchak B. F. Pídprîemnitstvo: sut ta umovi zdíysnennya. Scientific journal NLTU Ukraine. 2011. Vip. 21.2. S. 243–249.
4. Kupchak B. F. Pídprîemnitstvo: sut ta umovi zdíysnennya. Scientific journal NLTU Ukraine. 2011. Vip. 21.2. S. 243–249.
5. Bustonov M.M. Macroeconomic Trends and Patterns of Sustainable Economic Growth and its Quality// Test Engineering & Management. 2019. November-December. <http://www.testmagazine.biz/index.php/testmagazine/article/view/221>
6. Bustonov M.M. The Firm Aspects and conditions Providing the Qualities of Economic Growth in Uzbekistan //International Journal of Economic Theory and Application. 2017, 4(4): 32-39 <http://www.aascit.org/journal/archive2?journalId=918&paperId=4704>
7. Bustonov M.M., Ensuring Long-Term Economic Growth in the World and Econometric Analysis of Economic Growth of the Republic of Uzbekistan in the Context of Extensive, Intensive and Digital Economy. Miasto Przyszłości Kielce 2022, ISSN-L: 2544-980X. <https://miastoprzyszlosci.com.pl/index.php/mp/article/view/406>
8. Bustonov M.M., Analysis of Economic Growth in the Juglyar Cycle in World Countries. Web of Scholars: Multidimensional Research Journal (MRJ) Volume: 01 Issue: 03 | 2022 ISSN: (2751-7543) <http://innosci.org/index.php/wos/article/view/53/37>
9. Bustonov M.M. Digital Economy In Improving The Quality Of Economic Growth. European Journal of Molecular & Clinical Medicine ISSN 2515-8260 Volume 07, Issue 07, 2020.
10. Bustonov M.M. The firm aspects and conditions providing the qualities of economic growth in Uzbekistan. International Journal of Economic Theory and Application. 2017/ http://www.aascit.org/journal/I_jeta
11. Bustonov M.M. Macroeconomic Trends and Patterns of Sustainable Economic Growth and its Quality. // Test engineering & Management November-December 2019.
12. Bustonov M.M. Digital Economy In Improving The Quality Of Economic Growth. European Journal of Molecular & Clinical Medicine ISSN 2515-8260 Volume 07, Issue 07, 2020.

⁷ Механізми розвитку підприємництва в умовах посткризового відновлення економіки України : аналіт. доп. / Д. С. Покришка та ін. Київ : НІСД, 2010. 72 с.

13. Bustonov M.M. The Firm Aspects and conditions Providing the Qualities of Economic Growth in Uzbekistan. *International Journal of Economic Theory and Application*. 2017/ <http://www.aascit.org/journal/Ijeta>
14. B. Baykhanov, Bustonov M.M. Econometric models of sectoral distribution of investments in the economy of Uzbekistan. *SOUTH ASIAN Journal of Marketing and Management Research* 2019
15. Bustonov M.M. Macroeconomic Trends and Patterns of Sustainable Economic Growth and its Quality. *TEST ENGINEERING & MANAGEMENT* Vol. 81: Nov/Dec 19 Publication Issue: Vol 81: Nov/Dec 19 Issue Publication Date: 31 December 2019 Published: 2019-11-22
16. Bustonov M.M.,Maxmudov B.J., Rakhimov B.I. Directions for improving the efficiency of the monitoring of commercial banks loan commitments. *A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal*, Vol. 6 Issue 5, May 2020 Page No.: 304-310. <http://journalnx.com/journal-article/20151021>
17. Bustonov M.M.,Abdurakhmanova M. Organization of credit obligations and monitoring of commercial banks. *ACADEMICIA An International Multidisciplinary Research Journal*. ISSN: 2249-7137 Vol. 10 Issue 5, May 2020 Impact Factor: SJIF 2020 = 7.13
18. Bustonov M.M.,Abdurakhmanova M. Main Directions of Improvement of the Process of Investment. *International Journal on Integrated Education*, Volume 3, Issue VI, June 2020 |18. e-ISSN : 2620 3502 p-ISSN : 2615 3785// <http://journals.researchparks.org/index.php/IJIE/article/view/395>
19. Bustonov M.M.,Maxmudov B.J., Rakhimov B.I. Basic concepts of the theory of uncertain sets and actions related to investment processes. *International Engineering Journal For Research & Development*. Vol. 5 No. 5 (2020): IEJRD, PUBLISHED: 2020-07-17
20. Rakhimov B.I., Bustonov M.M. Determination of the level of risks in investment projects using econometric model. *International Journal of Innovations in Engineering Research and Technology [ijiert]* issn: 2394-3696 website: ijert.org volume 7, issue 8, aug.-2020. Impact Factor: SJIF 2020 = 7.525
21. Bustonov M.M.,Digital economy in improving the quality of economic growth. *European Journal of Molecular & Clinical Medicine* ISSN 2515-8260 Volume 07, Issue 07, 2020
22. Bustonov M.M.,Maxmudov M., Improving Economic Mechanisms to Encourage Efficient Use of Industrial Production Power in Kashkadarya Region/ *Annals of R.S.C.B.*, ISSN:1583-6258, Vol. 25, Issue 3, 2021, Pages. 8183 - 8196 Received 16 February 2021; Accepted 08 March 2021.
23. Rakhimov B.I., Bustonov M.M. Analysis of monitoring and fulfillment of credit obligations in commercial banks/ *International Journal of Business, Law, and Education* Volume 02, Number 02, 2021. file:///C:/Users/admin/Desktop/16-Article%20Text-61-1-10-20210524%20(1).pdf
24. Bustonov M.M.,Ensuring Long-Term Economic Growth in the World and Econometric Analysis of Economic Growth of the Republic of Uzbekistan in the Context of Extensive, Intensive and Digital Economy. *Miasto Przyszłości* ISSN-L:2544-980X Table of Content - Volume 26 (Aug 2022)
25. Bustonov M.M., Analysis of Economic Growth in the Juglyar Cycle in World Countries. Vol. 1 No. 3 (2022): *Web of Scholars : Multidimensional Research Journal* Analysis of Economic Growth in the Juglyar Cycle in World Countries

26. Bustonov M.M., Digitalization and Economic Growth. Miasto Przyszłości ISSN-L: 2544-980X Vol. 30 (2022): file:///C:/Users/Lenovo/Desktop/201-206+Digitalization+and+Economic+Growth.pdf
27. Bustonov M.M., Implementation of the single complex cluster system in the territory of Uzbekistan. EURASIAN JOURNAL OF ACADEMIC RESEARCH Innovative Academy Research Support Center UIF = 8.1 | SJIF = 5.685 www.in-academy.uz Volume 2 Issue 13, December 2022 ISSN 2181-2020
28. Bustonov M.M., Economic growth: theoretical and practical aspect. EURASIAN JOURNAL OF ACADEMIC RESEARCH Innovative Academy Research Support Center UIF = 8.1 | SJIF = 5.685 www.in-academy.uz Volume 2 Issue 13, December 2022 ISSN
29. Bustonov M.M., Digital economy in improving the quality of economic growth. European Journal of Molecular & Clinical Medicine ISSN 2515-8260 Volume 07, Issue 07, 2020
30. Bustonov M.M., Maxmudov M., Improving Economic Mechanisms to Encourage Efficient Use of Industrial Production Power in Kashkadarya Region/ Annals of R.S.C.B., ISSN:1583-6258, Vol. 25, Issue 3, 2021, Pages. 8183 - 8196 Received 16 February 2021; Accepted 08 March 2021.
31. Bustonov M.M. Digital economy in improving the quality of economic growth// European Journal of Molecular & Clinical Medicine. ISSN 2515-8260 2020.Vol 07, Issue 07. <https://www.scopus.com/results/authorNamesList.uri?sort=count-f&src> (SCOPUS).
32. Bustonov M.M. Macroeconomic Trends and Patterns of Sustainable Economic Growth and its Quality// Test Engineering & Management. 2019. November-December. <http://www.testmagazine.biz/index.php/testmagazine/article/view/221>
33. Ishimbayev R.N. Criteria and principle of capability // Miasta Przyszlosci 29, P 334-337
34. Ishimbayev R.N. Competitiveness of small business // Science and innovation. International scientific journal 1 (ISSUE 8), P 90-96
35. Ishimbayev R.N. CLASSIFICATION OF THE ASSESSMENT METHODS OF THE COMPETITIVENESS OF A SMALL BUSINESS // EURASIAN JOURNAL OF ACADEMIC RESEARCH 2 (Issue 13), P 1065-1070
36. Ishimbayev R.N. Ways to increase the competitiveness of enterprises // Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance. (2023) Vol 1.4. P. 174-177
37. Ishimbayev R.N. Ways to Increase competitiveness of small enterprises and private enterprises in Uzbekistan // MIASTO PRZYSZŁOŚCI. (2023) Vol 1 P. 346-349.
38. Ishimbayev R.N. Critries and assessment of competitiveness of small business // Sclentific and Technical Journal of Namangan Instituti of Engineering and Technology. (2022) Vol 7 P. 471-480
39. Ишимбаев Р.Н. Факторы, влияющие на развитие конкурентоспособности малого бизнеса и частного предпринимательства в Узбекистане. // Академические исследования в современной науке. 2022. Том 1. №19. С. 62-68
40. Ишимбаев Р.Н. Повышение конкурентоспособности малого бизнеса и частного предпринимательства. // Бизнес-Эксперт журнал. №5 (185) 2023 стр 114-117
41. Ишимбаев Р.Н. Бизнес-экосистема как фактор повышения конкурентоспособности предприятия на рынке. // MIASTO PRZYSZŁOŚCI. (2022) Vol 30 P. 376-377.
42. Ишимбаев Р.Н. Методические подходы к оценке конкурентоспособности малого бизнеса. // Eurasian journal of law, finance and applied sciences Vol 2 Issue 12, November 2022

43. Ишимбаев Р.Н. Конкурентоспособность: понятие, значение и сущность. // Международный научно-образовательный электронный журнал «Образование и наука в XXI веке» 13.12.2022г №33 (том 4) стр 67-71
44. Ишимбаев Р.Н. Новые возможности организации и управлением предпринимательской деятельностью. // Globallashuv sharoitida tadbirkorlik va kichik biznesni rivojlantirishning dolzarb masalalari NamMTI 2022 yil 15-16 aprel 3-Том стр 237
45. Ишимбаев Р.Н. Проблемы развития бизнеса в Узбекистане в современных условиях. // "Yangi O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishning dolzarb masalalari" mavzusida Respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy konferensiya NamMQI 29-30 сентябрь 2022 г. 2 часть стр 274-276
46. Ишимбаев Р.Н. Теоретический и практический анализ конкурентоспособности предприятий. // “Янги Ўзбекистон: Инновация, фан ва таълим” мавзусидаги республика 53-қўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами 30 июнь 2023 йил
47. Ишимбаев Р.Н. Классификация методов оценки конкурентоспособности малого бизнеса. // Андижон давлат университети ва Андижон машинасозлик институти “ERKIN BOZOR MECHANIZMLARINI JORIY ETISH HAMDA SOG’LOM RAQOBAT MUHITINI YARATISH ORQALI HUDUDLARDA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI” mavzusida respublika miqyosidagi ilmiy-amaliy anjuman ILMIY MAQOLALAR VA TEZISLAR TO’PLAMI 4 mart 2023 yil.
48. Ишимбаев Р.Н. Развитие рекламы в Республике Узбекистан и пути решения проблем. // "Ўзбекистон тadbirkor-бизнесменларини Евроосиё иқтисодий иттификининг товарлар ва хизматлар бозорларига мослаштишларидаги маркетинг муаммолари" мавзусидаги халқаро анжумани материаллари ТЎПЛАМИ Тошкент 21.05.2022 стр 636
49. Rustamova F.A. WAYS TO ACCELERATE BUSINESS ACTIVITY IN VILLAGES. // WAYS TO ACCELERATE BUSINESS ACTIVITY IN VILLAGES. Volume 3 Issue 8, August 2023. P 7-14
50. Rustamova F.A. Formation of Entrepreneurial Authority in Rural Areas. // MIASTO PRZYSZŁOŚCI. VOL. 38 (2023). P 69-74
<http://miastoprzyszlosci.com.pl/index.php/mp/article/view/1656>